

TEMA-ARTIKEL

Influenza i udvikling

af Henrik Friis, overlæge

Der har været megen omtale af influenza det sidste halve år. Specielt om den nye type H1N1 eller svineinfluenza, efter Verdenssundhedsorganisationen WHO øgede beredskabet til "pandemi fase 6". Det betyder, at man står i en situation, hvor smitten med det nye virus er spredt over hele kloden.

Symptomer på de forskellige influenzatyper er som regel ens:

- smerter i muskler og led
- hovedpine
- ondt i halsen
- hoste og snue
- kulderystelser
- feber

Det nye virus H1N1 giver ofte milde symptomer.

Du kan nedsætte risikoen for selv at blive smittet, eller at smitte andre, ved at tage nogle simple forholdsregler:

- Vask ofte hænder med sæbe.
- Host eller nys i ærmet.
- Bliv hjemme, hvis du er syg.

Hvor længe smitter man?

Du smitter mest de første dage, du har symptomer, og indtil du har været feberfri i et døgn, uden at du har taget medicin, som nedsætter din temperatur (fx paracetamol eller acetylsalicylsyre.)

Influenzatyper

Influenzavirus opkaldes efter om det er A, som kan give infektion hos mennesker og dyr (fx svin og fugle), eller B, som kun giver infektion hos mennesker. Desuden inddeles influenza A i undertyper afhængig af, hvilke type proteiner, der er på virusoverflade - H (hæmagglutinin) og et tal samt N (neuraminidase) og et tal; fx Influenza A (H1N1) og Influenza A (H3N2). Svineinfluenza kaldes Influenza A (H1N1)v, hvor det lille v efter parenteser står for "variant".

Sæsoninfluenza

Det enkelte influenzavirus ændrer sig en lille smule hele tiden, og derfor opstår der nye udgaver af de gamle kendte virus. Det kan derfor godt være de samme influenzatyper, der giver influenza hvert år. Det optræder bare i en lidt ændret udgave. Dette er også grunden til, at det er nødvendigt med influenza-vaccination hvert år for at være beskyttet mod de virus, som giver influenza det pågældende år. De senere år har sæsoninfluenzaen været forårsaget af Influenza A H1N1 og H3N2 samt influenza B.

Hvordan opstår nye typer influenza?

Influenzavirus findes i flere typer, nogle kan angribe mennesker, andre dyr. De nye typer influenza opstår typisk, hvor mennesker, grise og fugle lever tæt. Det sker oftest ved, at en gris bliver smittet med både menneske-, svine- og fugleinfluenza. I grisens celler findes såle-

Henrik Friis
Overlæge i Klinisk
Mikrobiologisk Afdeling,
Slagelse Sygehus,
og ansvarshavende redaktør på
medicinhaandbogen.dk.

Artiklen er udgivet af Dansk
Lægemiddel Information.

Kontakt:
info@medicinhaandbogen.dk

des 3 forskellige typer virus på en gang, hvilket giver mulighed for, at nye typer opstår.

Et helt nyt virus, som fx det nye svineinfluenza H1N1 eller fugleinfluenzaen H5N1, som var aktuel for et par år siden, har evnen til at smitte mennesker. Da intet menneske har været smittet før, betyder det, at vi ikke har modstandskraft (antistoffer) mod det nye virus.

Fugleinfluenzaen smittede kun i mindre grad mellem mennesker, og derfor fik vi ikke en stor epidemi. Til gengæld var dødeligheden meget stor. Dette står i modsætning til svineinfluenzaen, som relativt let smitter mellem mennesker, men hvor der heldigvis er tale om en mildt forløbende influenza.

H1N1 - hvorfor den store opstandelse?

Da vi fik de første meddelelser fra Mexico, var beskeden, at det var Influenza A H1N1, hvor der ud af de få, der var smittet, var mange unge, som døde. De døde, som havde været normalt raske, var døde af influenza-lungebetændelse. Det svarede til en beskrivelse af den pandemi i 1918, hvor mange millioner døde verden over, og hvor de døde netop var unge raske, som døde af influenza-lungebetændelse.

WHO og sundhedsmyndighederne verden over fulgte udviklingen nøje. Det viste sig relativt hurtigt, at der var mange, som var smittet i Mexico, og at der var få døde. De, der døde, var godt nok yngre, men de fleste var på forhånd svækkede af andre sygdomme. Da virus spredte sig til USA, hvor der er bedre styr på, hvor mange, der er syge, og hvor mange der dør og af hvad, blev sundhedsmyndighederne mere rolige.

Pressen har naturligt fulgt med i udviklingen og forstod tidligt, at der var grund til stor bekymring. Men pressen har måske lidt længere end nødvendigt koncentreret sig om sensationen, det at en ny epidemi var på vej.

Foto: Colourbox

Hvordan vil influenza H1N1 forløbe i Danmark?

Det ved vi selvfølgelig bedst, når sæsonen er overstået. I Australien har de allerede overstået deres influenzasæson, idet deres vinter nu er slut. I begyndelsen af influenzasæsonen var cirka halvdelen af virus af sæsoninfluenzatypen, og den anden halvdel af svineinfluenza H1N1-typen, men det skiftede, så i slutningen af influenzasæsonen var det næsten kun den nye H1N1-type, man fandt.

De fleste syge havde et mildt forløb og blev raske efter en lille uge, men få havde et alvorligt forløb, som endte med døden. De syge var overvejende yngre under 55 år. De døde havde ofte andre sygdomme ud over influenzaen (risikofaktorer).

Risikofaktorer

De personer, som har haft et mere alvorligt forløb af den nye influenza, er personer med:

- Lungesygdomme som rygerlunger (KOL), astma, som enten er kronisk eller vanskelig at behandle. Cystisk fibrose, sarcoidose, lungefibrose og andre lungesygdomme med nedsat funktion af lungen eller med tilbagevendende lungeinfektioner.
- Sygdomme i hjerte- og karsystemet, især svært forsnævrede kranspulsårer, hjertesvigt og sværere lidelser i hjertets klapper.
- Blodsygdomme, især i de røde blodlegemer.
- Sukkersyge både type 1 og 2, især hvis sukkersygen er kompliceret med hjerte- eller nyresygdom eller med almen svækkelse.
- Svækkelse af immunsystemet, fx hiv-smittede eller personer som modtager medicin som svækker immunforsvaret.
- Sygdom i nervesystemet som giver nedsat lungefunktion eller nedsat hostekraft.
- Sværere kronisk sygdom i lever eller nyrer.
- Svært overvægtige voksne med BMI > 40.

Gravide

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at alle gravide med en risikofaktor bliver vaccineret. Hvis den gravide er i den første tredjedel af graviditeten (1. trimester), skal lægen foretage vurdering af, om der skal vaccineres.

Gravide i de sidste to tredjedele af graviditeten (2. og 3. trimester) vaccineres, hvis de selv ønsker det.

Anden behandling

Den nye H1N1 influenza er følsom for to lægemidler: Tamiflu (Oseltamivir), der findes som kapsler, og Relenza (Zanamivir), der findes til inhalation. Der er dog allerede set virus, som har udviklet resistens.

Vaccine

Staten har indkøbt vaccine til 1,3 millioner borgere og har udpeget personer med ovennævnte risikofaktorer, sundhedspersonale og personer i nøglefunktioner, som modtagere af vaccinen. Der er rapporter om, at en dosis vaccine er tilstrækkelig, men Sundhedsstyrelsen og Lægemiddelstyrelsen har gennemgået den viden, der er om dette, og har vurderet, at man anbefaler to vaccinationer, givet med tre ugers mellemrum, hvis man har en risikofaktor. Raske skal kun have en dosis.

Vil influenza H1N1 udvikle sig?

Vi ved ikke, hvordan den nye influenza vil udvikle sig, men influenza-virus er kendt for meget ofte at ændre sig. Det mest sandsynlige er, at virussen vil være aktiv i årene, der kommer, og være en af de virus-typer, der indgår i sæsoninfluenzaen. Den hyppige brug af Tamiflu og Relenza gør, at vi risikerer, virus bliver resistent, dvs. at medicinen ikke længere virker.

Virus kan ændre sig og blive mere farlig, dvs. give et mere alvorligt sygdomsbillede, men det har man endnu ikke set tegn på.

Hvad gør jeg, hvis jeg bliver smittet?

Hvis du ikke hører til gruppen med risikofaktorer, skal du foretage dig det samme, som ved en almindelig influenza. Det betyder at du skal blive hjemme, både fordi du har godt af det, og for at du ikke skal smitte andre. Du kan dog selv gøre noget for at lindre symptomerne:

- Ondt i halsen? Drik varme drikke
- Muskelsmerter, hovedpine og feber? Smertestillende midler gør at du får det bedre
- Hoste? Du kan købe enten slimløsende- eller hostestillende midler på apoteket. Tal med apoteket om, hvad der er det rigtige for dig.
- Drik rigeligt med væske.

Du skal ringe til lægen, hvis du oplever enten høj feber i mere end tre dage, problemer med at trække vejret eller har åndenød. Hvis du har et barn under tre år med høj feber, som ikke vil ammes eller drikke, skal lægen også kontaktes

Hører du til gruppen med risikofaktorer, skal du kontakte lægen, hvis du

- får influenzasympptomer,
- bor sammen med personer, som får influenzasympptomer, og/eller
- har været udsat for smitte

Gravide, som får symptomer, eller som har små børn med symptomer, bør ligeledes kontakte lægen.

Foto: Colourbox

På www.medicinhaandbogen.dk kan du læse mere om influenza og medicin mod influenza.